

de groene ruimte

Quickscan plangebied Harderwijkerweg 29, Harskamp

Colofon

Titel	Quicksan plangebied Harderwijkwerweg 29, Harskamp
Projectnummer	11246
Opdrachtgever	HBC Vastgoed BV Laag Einderweg 14 3774 TD KOOTWIJKERBROEK
Datum	24 augustus 2011
Status rapport	eindrapport / definitief
Bestand	11246-eindrapl.wpd
Opdrachtnemer	De Groene Ruimte BV Postbus 400 6700 AK Wageningen tel. 0317-423969 fax 0317-418758 dgr@dgr.nl www.dgr.nl
Handtekening voor akkoord directie	Naam : ir. P.A.F.M. Reijbroek Handtekening:
Auteursrecht	De auteursrechten van dit rapport rusten bij zowel opdrachtgever als opdrachtnemer, tenzij schriftelijk anders is/wordt overeengekomen. Alleen degenen bij wie het auteursrecht rust zijn gerechtigd het rapport voor eigen gebruik te vermenigvuldigen, te verspreiden of toe te passen, alsook om het ter informatie aan derden openbaar te maken tegen onderling (= zij bij wie het auteursrecht rust) overeengekomen voorwaarden (kosten, citeren, gebruiken, wijzigen etc).
Aansprakelijkheid	Raadpleging van en eventuele verdere handelingen met/op basis van het door De Groene Ruimte BV geleverde product vallen buiten elke verantwoordelijkheid van opdrachtgever en/of De Groene Ruimte BV.

INHOUD

1. INLEIDING.....	3
2. WERKWIJZE EN UITVOERING.....	5
3. ALGEMENE BESCHRIJVING PLANGEBIED EN TOELICHTING OP DE INGREEP.	7
4. RESULTATEN FLORA- EN FAUNAWET.	11
4.1. Waarnemingen.....	11
4.2. Conclusies.	15
BRONNEN.	17

BIJLAGEN

Bijlage I. Samenvatting verplichtingen vanuit de Flora- en faunawet (FF-wet)

I. INLEIDING

In opdracht van HCB Vastgoed BV te Kootwijkerbroek heeft De Groene Ruimte BV in augustus 2011 een ecologische quickscan ingevolge de Flora- en faunawet (FF-wet) uitgevoerd voor het plangebied aan de Harderwijkerweg 29 te Harskamp.

Het plangebied betreft een agrarisch perceel met een woonhuis en een aantal stallen.

De ingreep betreft het slopen van de aanwezige stallen; het woonhuis wordt niet gesloopt. De ingreep is in het kader van de FF-wet aan te duiden als een 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

In deze rapportage zijn de resultaten verwoord van de ecologische quickscan van het plangebied. In het kader van de quickscan zijn een beknopt bronnenonderzoek en een veldonderzoek uitgevoerd. Van het plangebied is een situatiebeschrijving opgenomen. Daarnaast zijn -per soortengroep- de aangetroffen en de zeer waarschijnlijk aanwezige, beschermde soorten aangegeven. Ook is aangegeven welke van deze soorten door de ingreep ter plaatse worden verstoord en voor welke soorten derhalve een ontheffing in het kader van de FF-wet is vereist. Indien bronnenonderzoek en veldonderzoek onvoldoende informatie of zekerheid hebben opgeleverd, waardoor nader (veld)onderzoek is vereist, is dat bij de soortengroep aangegeven.

Er heeft geen andere toetsing plaatsgevonden dan aan de vereisten vanuit de FF-wet.

2. WERKWIJZE EN UITVOERING

Ter voorbereiding op het veldbezoek is voor het plangebied een aantal bronnen (internetsites, verspreidingsatlassen en andere relevante bronnen) geraadpleegd, om een indruk te krijgen van de mogelijke natuurwaarden van (de omgeving van) het plangebied.

Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op 15 augustus 2011 tussen 10.30u en 12.30u. Het was een half bewolkte dag, de windkracht was I Beaufort en de temperatuur was ca. 20 °C. Het veldbezoek is uitgevoerd door een ervaren veldecoloog¹⁾ van De Groene Ruimte. Daarbij zijn alle (sporen van) beschermde soorten genoteerd. Er is gekeken naar de geschiktheid van het plangebied voor beschermde soorten²⁾. Ook andere bijzondere waarnemingen zijn genoteerd en er zijn foto's gemaakt.

Er is gericht gezocht naar (sporen van) beschermde soorten, maar er zijn geen gerichte inventarisaties (met vallen of dergelijke) naar bepaalde soorten(groepen) uitgevoerd.

In de rapportage zijn ter illustratie en toelichting enkele foto's³⁾ opgenomen, opdat een zo compleet mogelijk (ecologisch) beeld wordt verkregen van het plangebied. Uiteraard zijn de wettelijk beschermde soorten apart vermeld en is aangegeven welke consequenties dit heeft voor de verdere procedure bij de sloop van de stallen.

¹⁾ Dhr. Jan Maassen.

²⁾ De meeste planten- en diersoorten zijn niet jaarrond vindbaar in het veld. Door het plangebied ook op mogelijke geschiktheid voor beschermde soorten te beoordelen, wordt een beeld verkregen van de mogelijkheid of waarschijnlijkheid dat deze soorten voorkomen. Om een maximale zekerheid over het al dan niet voorkomen te verkrijgen zijn in het algemeen gerichte inventarisaties in de daarvoor geschikte seizoenen noodzakelijk.

³⁾ Alle in deze rapportage opgenomen foto's zijn gemaakt tijdens het veldbezoek, tenzij anders is aangegeven.

Ligging plangebied (bron: GoogleEarth)

Plangebied, met woonhuis aan de zuidoostzijde (bron: GoogleEarth)

3. ALGEMENE BESCHRIJVING PLANGEBIED EN TOELICHTING OP DE INGREEP

Ligging en omgeving

Het plangebied is gelegen in een agrarisch gebied ten noord(west)en van de bebouwde kom van Harskamp en betreft een erf met agrarische bedrijfsbebouwing. Deze bebouwing is al sinds langere tijd buiten (agrarisch) gebruik. Rond de bebouwing is open grasland aanwezig en, buiten wat wintergroene sierstruikjes en verspreid staande vlierstruiken, ontbreken hoog opgaande houtige begroeiingen. Het erf maakt een onderhouden en opgeruimde indruk. Het grasland wordt regelmatig gemaaid zodat het niet verruigt.

Het plangebied

Buiten een woonhuis bevat het erf een aantal schuren en stallen, waarvan enkele ingestort zijn. De volgende opstallen zijn onderscheiden (vanaf het woonhuis, tegen de wijzers van de klok in, zie ook luchtfotokaart pag. 6).

- I. De grote stal, het hoofdgebouw op het erf, die met een tussenbouw in verbinding staat met het woonhuis. Op de benedenverdieping zijn verschillende stalruimten aanwezig, de bovenruimte bestaat uit een grote hooizolder. Een deel van die hooizolder is in gebruik geweest als kippenhok.

Plangebied

2. Open hooischuur. Onder de hooizolder zijn verschillende afgesloten ruimten aanwezig, waaronder twee stallen, een garage en een geheel afgesloten ruimte. De achterste stalruimte is ingestort en bevat het puin van het dak. Het puin is begroeid met ruigtekruiden en jonge houtopslag.
3. Moderne veestal. Het enige gedeelte van de bebouwing dat nog in goede staat verkeert en redelijk modern is. De grote stal was in gebruik voor melkvee. Voor het melken van het vee is een melkkuil en een kleine betegelde ruimte aanwezig. Zolders ontbreken.
4. Kleinere stal die op instorten staat. Door puin en afval is de stal moeilijk begaanbaar.
5. Kleinere stal waarvan dak is ingestort. Het puin is begroeid met ruigtekruiden.
6. Kleinere stal waarvan alleen nog het puin rest.

Al deze bebouwing bevat, voor zover het dak nog aanwezig is, een dakbekleding van asbest golfplaten. Met uitzondering van schuur 3 is deze dakbekleding niet geïsoleerd met dakbeschot of plafond. De onderste helft van de meeste gevels bestaat uit enkelsteens muren en het bovenste gedeelte is afgewerkt met houtwerk dat ernstig versleten is. Alleen de grote veestal (3) is helemaal van steen en bij de open hooischuur (2) is het houtwerk deels vervangen door metalen golfplaten. Achter het houtwerk van de buitengevels zijn grotendeels geen binnenwanden aanwezig, zodat de zolderruimten door de spleten in het houtwerk rechtstreeks in verbinding staan met de buitenlucht. Een deel van de binnenruimten is aangeveegd en ordelijk; de

Schuur I

Binnen in schuur I

Gevelbetimmering aan schuur I

stallen bevatten nog het mest van het vee dat hier ooit verbleef. Het puin van de ingestorte bebouwing is nog aanwezig.

De ingreep

De ingreep betreft het slopen van de hiervoor beschreven bebouwing. Het woonhuis blijft intact.

Deel van schuur 2

Ingestorte deel van schuur 2

Schuur 3

Binnenkant schuur 3

Schuur 4

Schuur 5

Restanten schuur 6

4. RESULTATEN FLORA- EN FAUNAWET

4.1. Waarnemingen

Flora

Overtredingen van de Flora- en faunawet		
Plantensoort	Artikel 8	Opmerkingen
< geen >		

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten of Rode-Lijstsoorten aangetroffen; gezien de huidige inrichting en het recente gebruik van het terrein worden deze ook niet verwacht.

Conclusie flora

Door de ingreep worden geen streng beschermde⁴⁾ plantensoorten verstoord.

Zoogdieren

Overtredingen van de Flora- en faunawet					
Soort(en) of soortengroep	Artikel				Opmerkingen
	9	10	11	12	
Gewone dwergvleermuis			(?)		Schuren ongeschikt, wel enkele geschikte mogelijkheden; voor uitsluitel is gericht nader onderzoek nodig.

Vleermuizen

Alle bebouwing is onderzocht op plekken die door vleermuizen gebruikt zouden kunnen worden als winter- of zomerverblijf. Tevens is gekeken naar openingen die toegang kunnen geven tot de spouwruimten van muren en de aanwezigheid van toegankelijke isolatieruimten (bijvoorbeeld tussen dak en dakbeschot).

De bebouwing werd over het algemeen beoordeeld als weinig geschikt voor gebruik door vleermuizen. De zolders en binnenruimten kennen teveel inval van daglicht voor verblijf van vleermuizen. Er zijn weinig geschikte donkere plekken en kieren tussen de balken van de dakconstructies. Isolatie-ruimten met buitenwanden en daken ontbreken grotendeels.

⁴⁾ Met streng beschermde soorten wordt bedoeld: soorten die zijn vermeld op tabel 2 en tabel 3 van de AMvB art. 75 FF-wet.

Rond de bebouwing zijn geen groenstructuren aanwezig die van belang zijn binnen het foera-geergebied van vleermuizen, wat een negatief effect heeft op de kwaliteit van de aanwezige potentiële verblijfplaatsen en de keuze daarvoor door vleermuizen.

Er werden slechts enkele geschikte zomerverblijfmogelijkheden geconstateerd.

- Bij de moderne veestal (3) is onder het dak een ruime isolatieruimte aanwezig, die is beschoten is met houten plaatwerk. De ruimte is van buiten toegankelijk voor kleinere vleermuizen.
- Aan de kopgevels van veestal 3 is gevelbetimmering aanwezig.
- Aan de westgevel van het hoofdgebouw (1) is achter het houtwerk van de buitengevel plaatwerk aanwezig, zodat hier een dubbele wand aanwezig is die geschikte en gemakkelijk toegankelijke verblijfsruimte voor vleermuizen bevat.
- Op verschillende plekken zijn voedersilo's aanwezig die mogelijk verblijf aan vleermuizen kunnen bieden.

Alle bebouwing kon redelijk goed onderzocht worden op aanwezigheid en verblijfssporen van vleermuizen. Deze werden nergens aangetroffen.

Conclusie vleermuizen: de bebouwing werd in het algemeen van een lage geschiktheid voor verblijf van vleermuizen beoordeeld. Er werden geen sporen van verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen; verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis (zomerverblijfplaatsen en paarplaatsen) op de genoemde geschikte plekken kunnen op basis van deze quickscan niet geheel uitgesloten worden. Om uitsluitsel te krijgen is een gericht nader onderzoek nodig.

Overige streng beschermde zoogdiersoorten

Op basis van de verspreidinggegevens is het enige andere, mogelijk aanwezige streng beschermde zoogdier de Steenmarter. Het erf biedt een zeer geschikte entourage voor verblijf van deze soort. Er werd echter geen enkel spoor ontdekt dat wijst op aanwezigheid van deze soort. De aanwezigheid van een populatie katten op het erf is daarvan mogelijk de oorzaak: katten zijn voedselconcurrenten en dulden mogelijk geen medepredatoren. De aanwezige resten van vogels waren hoogst waarschijnlijk prooiresten die van katten afkomstig zijn.

Sporen van overige streng beschermde zoogdiersoorten zijn niet aangetroffen en deze soorten worden, mede gezien de biotopen in het plangebied, ook niet verwacht.

Licht beschermde zoogdiersoorten

Waarnemingen van licht beschermde zoogdieren betroffen een dode Huisspitsmuis, een soort die bij uitstek op en locatie als deze verwacht kan worden. In het bijzonder kan een aantal kleine zoogdieren verwacht worden, die zich rond en in bebouwing op rommelige boerenerven ophouden. Vooral voor kleine marterachtigen is een zeer geschikte entourage aanwezig.

De (mogelijk) aanwezige soorten uit deze groep staan vermeld op tabel I van de AMvB art. 75 FF-wet; hiervoor geldt een automatische vrijstelling bij onder andere 'ruimtelijke inrichtingen en ontwikkelingen'.

Conclusie zoogdieren

De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen (Gewone dwergvleermuis) kan op basis van deze quickscan niet uitgesloten worden; voor uitsluitel over de aanwezigheid is gericht nader onderzoek nodig.

Door de ingreep worden geen andere streng beschermde zoogdiersoorten verstoord.

Amfibieën, reptielen en vissen

Overtredingen van de Flora- en faunawet					
Soort(en) of soortengroep	Artikel				Opmerkingen
	9	10	11	12	
< geen >					

Amfibieën

Onder de puinresten werd verschillende malen de aanwezigheid van de Gewone pad geconstateerd. Verwacht wordt dat ook andere soorten (Kleine watersalamander en Bruine kikker), die minder direct aan het water gebonden zijn of een deel van hun leven op het land doorbrengen, onder de aanwezige puinresten beschutting en overwinteringsgelegenheid vinden.

Streng beschermde amfibieën worden niet verwacht, gezien de specifieke biotoopeisen van deze soorten, welke in het plangebied ontbreken.

Gewone pad in het plangebied

Reptielen

Het plangebied is ongeschikt voor reptielen.

Vissen

Door het ontbreken van open water komen geen vissen voor in het plangebied.

Conclusie amfibieën, reptielen en vissen

Door de ingreep worden geen streng beschermde amfibieën, reptielen of vissen verstoord. De (mogelijk) aanwezige soorten staan vermeld op tabel I van de AMvB art. 75 FF-wet; voor de soorten van deze tabel geldt een automatische vrijstelling bij onder andere 'ruimtelijke inrichtingen en ontwikkelingen'.

Vogels

Overtredingen van de Flora- en faunawet					
Soort(en) of soortengroep	Artikel				Opmerkingen
	9	10	11	12	
< geen >					
De ingreep is alleen toegestaan: • indien zich geen broedgevallen voordoen (kort vóór de ingreep controle hierop uit (laten) voeren); • indien geen jaarrond beschermde verblijfplaatsen worden verstoord. Zo mogelijk vindt de ingreep plaats buiten het broedseizoen (globale indicatie: september - januari)					

Alle bebouwing en het aanwezige groen is onderzocht op vaste verblijfplekken en plekken die potentieel deze functie kunnen vervullen. Jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vogels kunnen zich zowel binnen de bebouwing als buiten de bebouwing bevinden. Buiten de bebouwing bijvoorbeeld in het aanwezige groen (zoals in holle bomen) en aan de buitenzijde van de bebouwing (bv. onder dakpannen en tussen gevelbetimmering).

De aanwezige zolders zijn geschikt voor verblijf door uilen; tevens zijn er goede toegangsmogelijkheden. Geschikte nestelplaatsen voor Huismussen zijn slechts beperkt aanwezig.

Tijdens het veldbezoek werden weinig vogels waargenomen. Er werden meerdere nesten (en mestsporen) van Merel in de hooischuur (2) geconstateerd. Tevens werden rond deze schuur activiteiten van Witte kwikstaarten geconstateerd, die een broedgeval doen vermoeden.

Aan de achtergevel van het woonhuis zijn twee nesten van de Huiszwaluw aanwezig. Aanwezigheid van nestjongen werd geconstateerd. Er werd geen enkele activiteit van Huismussen waargenomen.

Er zijn in schuur 3 langs de dakrand geen toegangsmogelijkheden voor Huismussen

Conclusie vogels

De geconstateerde nesten vallen niet in de categorie van jaarrond beschermde verblijfplaatsen. Aan de woning vinden bovendien geen ingrepen plaats waardoor de aanwezige zwaluwnesten niet in gevaar komen. Er werden nergens andere verblijfplekken vastgesteld, die als jaarrond beschermd kunnen worden aangemerkt, noch werden sporen aangetroffen die daarop wijzen.

Door de ingreep vindt geen verstoring plaats van nesten, die jaarrond zijn beschermd. Indien wordt voldaan aan de condities zoals aangegeven in bovenstaande tabel, wordt een ontheffing voor het verstoren van vogels niet nodig geacht.

Insecten en andere ongewervelden

Overtredingen van de Flora- en faunawet					
Soort(en) of soortengroep	Artikel				Opmerkingen
	9	10	11	12	
< geen >					

Er zijn geen aanwijzingen dat streng beschermde soorten uit deze soortgroep verwacht kunnen worden. Voor zover deze mogelijk in de omgeving vóórkomen, zijn ze gebonden aan een specifiek milieu, dat binnen het plangebied ontbreekt.

Conclusie insecten en andere ongewervelden

Uit deze soortengroepen worden geen beschermde soorten verstoord door de geplande ingreep.

4.2. Conclusies en adviezen

- Hoewel het plangebied niet erg geschikt wordt geacht voor vleermuizen, kan de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen (zomerverblijfplaatsen en/of paarplaatsen) van enkele Gewone dwergvleermuizen op basis van deze quickscan niet worden uitgesloten. Voor uitsluitel is gericht nader onderzoek nodig.
Indien uit het nader onderzoek blijkt dat verblijfplaatsen aanwezig zijn (zomerverblijfplaatsen en/of paarplaatsen), dan dienen mitigerende en compenserende maatregelen genomen te worden, opdat van verstoring -zoals bedoeld in de FF-wet- geen sprake is. In overleg met de gemeente kan worden gekeken naar de mogelijkheid om het nader onderzoek na te laten en op voorhand de nodige mitigerende en compenserende maatregelen te nemen, ervan uitgaande dat er enkele verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuizen aanwezig zijn. Een en ander zou dan vastgelegd moeten worden in een ecologisch werkprotocol, dat tijdens de ingreep aantoonbaar wordt gevolgd.
- Met uitzondering van de hiervoor genoemde soorten worden naar verwachting geen streng beschermde soorten verstoord door de ingreep. Voor de soorten van tabel I van de AMvB art. 75 FF-wet geldt een automatische vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen en ontwikkelingen.
- In het algemeen geldt dat de werkzaamheden ruim buiten het broedseizoen uitgevoerd dienen te worden; indien werkzaamheden binnen of rond het broedseizoen worden uitgevoerd, dient te worden vastgesteld dat er geen enkel broedgeval kan worden verstoord. Mogelijk komen nesten voor van onder andere Witte kwikstaart en Merel. Verstorende activiteiten mogen pas plaatsvinden nadat broedgevallen op natuurlijke wijze zijn geëindigd (en de jonge vogels definitief zijn uitgevlogen) en voordat zich nieuwe broedgevallen voordoen.
- Voor alle soorten (beschermde en niet beschermd) geldt de algemene zorgplicht. Deze houdt in dat de werkzaamheden op een zodanige wijze worden uitgevoerd dat planten en dieren zo min mogelijk worden verstoord.
- In z'n algemeenheid dienen de verstorende werkzaamheden zo beperkt mogelijk te zijn (algemene zorgplicht). In elk geval dient de verstoring beperkt te blijven tot het (netto) plangebied. Ook materialenopslag, bouwketen etc. dienen zo mogelijk binnen de begrenzing

- van het plangebied een plaats te krijgen en mogen in elk geval geen verstorend effect hebben buiten het plangebied.
- Ook dient, vanuit de zorgplicht, de periode van uitvoering zo gekozen te worden, dat dieren zo min mogelijk worden verstoord. Aanwezige dieren (algemene soorten, en soorten zonder bijzondere beschermingsstatus) worden weggevangen of op een onschadelijke wijze verdreven naar een geschikt biotoop.
 - Bij de werkzaamheden is het van belang de bestaande, te handhaven landschapselementen als grasland, houtopstanden en struwelen niet aan te tasten.

Consequenties aanwezigheid beschermde soorten (FF-wet) bij ruimtelijke ingrepen en ontwikkelingen

algemeen	Voor het verstoren van alle soorten geldt de algemene zorgplicht.
tabel 1	Voor het verstoren van soorten van tabel 1 geldt een automatische vrijstelling.
tabel 2	Voor het verstoren van soorten van tabel 2 is een ontheffing inzake de FF-wet vereist, tenzij aantoonbaar wordt gewerkt volgens een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde en voor de situatie passende gedragscode, of de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen wordt gewaarborgd.
tabel 3	Voor het verstoren van soorten van tabel 3 is een ontheffing inzake de FF-wet vereist, tenzij de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats wordt gewaarborgd. Voor Habitatrictlijnsoorten geldt dat de ontheffing moet worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrictlijn.
vogels	Voor het verstoren van vogels is een ontheffing inzake de FF-wet vereist, tenzij de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats wordt gewaarborgd. Voor vogels geldt dat de ontheffing moet worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

BRONNEN

ALGEMENE LITERATUUR

- Bos, F. en M. Wasscher**, 1998, *Veldgids Libellen* - KNNV uitgeverij, Utrecht.
- Bos, F., D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting**, 2006. *De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. Nederlandse fauna 7.* - Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M Thissen (red)**, 1992. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren.* - Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging. Utrecht.
- Dijkstra, K.-D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar en M.J.T. van der Weide**, 2002. *De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse fauna 4.* - Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland.
- Kapteyn, K.** 1995. *Vleermuizen in het landschap.* - Provincie Noord-Holland e.a., Uitgeverij Schuyt en Co, Haarlem.
- Kapteyn, K.**, 1999. *Vleermuizen in huis.* Uitgave van de provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Limpens, H., K. Mostert en W. Bongers** 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen - Onderzoek naar verspreiding en ecologie.* - KNNV-Uitgeverij, Utrecht.
- Lina, P.H.C. en G. van Ommering**, 1994. *Bedreigde en kwetsbare zoogdieren in Nederland* - Informatie- en KennisCentrum natuurbeheer, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Wageningen.
- Lina, P.H.C. en G. van Ommering**, 1996. *Bedreigde en kwetsbare vogels in Nederland: toelichting op de Rode Lijst* - Informatie- en KennisCentrum Natuurbeheer, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Wageningen.
- Meijden, R. van der, B. Odé, C.L.G. Groen, J.-P.M. Witte en D. Bal**, 2000. *Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst.* - Nationaal Herbarium, Leiden en Stichting FLORON, Leiden.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit**, 2005. *Buiten aan het werk? Houd rekening met beschermde dieren en planten!* - Brochure Min. van LNV.
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat e.a.**, 2004. *Meerjarenprogramma Ontsnippering.* - Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft.
- Ommering, G. Van, I. van Halder, C.A.M. van Swaaij en I. Wynhoff**, 1995, *Bedreigde en kwetsbare dagvlinders in Nederland*, - IKC Natuurbeheer, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Wageningen.
- Hustings, F. & J.W. Vergeer**, 2002. *Atlas van de Nederlandse broedvogels.* - KNNV-uitgeverij.
- Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra & T. Westra**, 1985. *Nederlandse ecologische flora, wilde planten en hun relaties.* - IVN i.s.m. VARA en VEWIN.

INTERNET

- Het Natuurloket (www.natuurloket.nl)
- Ravon (www.ravon.nl)

Bijlage I. Samenvatting verplichtingen vanuit de Flora- en faunawet (FF-wet)

Onderstaande tekst bevat de voor het onderhavige project belangrijkste aspecten van de Flora- en faunawet. Uiteraard is alleen de wettekst bepalend; aan onderstaande tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

Middels de Flora- en Faunawet (FF-wet) zijn in beginsel alle inheemse planten- en diersoorten beschermd en voor alle soorten geldt de wettelijke zorgplicht. Een aantal planten- en diersoorten heeft een bijzondere beschermingsstatus ('beschermde soorten'). Een ingreep kan een effect hebben op dergelijke eventueel aanwezige, beschermde planten- en diersoorten. Een initiatiefnemer heeft de wettelijke plicht om na te gaan of door de ingreep beschermde soorten worden verstoord; de bewijslast ligt bij de initiatiefnemer, die moet aantonen dat geen soorten worden verstoord (waardoor één of meer van de artikelen 8 t/m 12 van de FF-wet worden overtreden) of hij moet een ontheffing voor deze verstoring aanvragen bij het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I).

Artikelen 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet.

- Art. 8 Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Art. 9 Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Art. 10 Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
- Art. 11 Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Art. 12 Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

De eerste stap van zo'n procedure is een quickscan. In een quickscan wordt getracht zo veel mogelijk uitsluitsel te krijgen over de aanwezigheid of afwezigheid van beschermde soorten en, bij aanwezigheid, over de vraag of verstoring aan de orde is. Waar mogelijk wordt gekeken hoe eventuele verstoring kan worden voorkómen of worden vermindert.

Indien verstoring niet kan worden voorkomen, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Deze dient, vergezeld van een activiteitenplan ingediend te worden bij de Dienst Regelingen van het ministerie van EL&I. In het activiteitenplan wordt onder andere uitgebreid ingegaan op het doel van de aanvraag, wordt een onderbouwing gegeven en wordt ingegaan op de wijze waarop met (streng) beschermde soorten wordt omgegaan. De verwerking van de aanvraag door de Dienst Regelingen kan geruime tijd in beslag nemen (in het algemeen minstens 2 maanden maar ook 6 maanden is niet uitzonderlijk).

Middels een Algemene Maatregel van Bestuur in 2005 is de toepasbaarheid van de FF-wet verder vorm gegeven. In deze AMvB is een onderscheid gemaakt in drie bijzondere beschermingsregimes; de beschermde soorten zijn onderverdeeld in drie groepen en elk van deze soortengroepen is vermeld op drie tabellen (zie tekstkader volgende pagina). De soorten van tabel 3 hebben de hoogste beschermingsstatus.

Vogels kennen een apart beschermingsregime, los van de tabellen-indeling. Sinds 26 augustus 2009 zijn de nesten van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd. Ook kan voor een aantal soorten van tabel 3 geen ontheffing meer worden verkregen (tenzij een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn van toepassing is); indien vaste verblijfplaatsen van deze soorten aanwezigheid zijn, dient de ingreep plaats te vinden op een zodanige wijze dat -althans ingevolge de FF-wet- geen sprake is van verstoring, omdat de functionaliteit van de verblijfplaatsen wordt gewaarborgd.

Toelichting tabellen soorten Flora- en faunawet

In onderstaande tabellen staan alle beschermde soorten van de Flora- en faunawet (FF-wet). De tabellen zijn aan de ene kant aan de orde bij ontheffingverlening voor artikel 75 en aan de andere kant bij vrijstellingen in het kader van het *Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen* (AMvB artikel 75).

Vogelsoorten zijn in de oorspronkelijke tabellen van het ministerie van LNV niet apart opgenomen, omdat het een erg lange lijst is. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd (behalve exoten).

Toelichting tabel 1

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de FF-wet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets).

Toelichting tabel 2

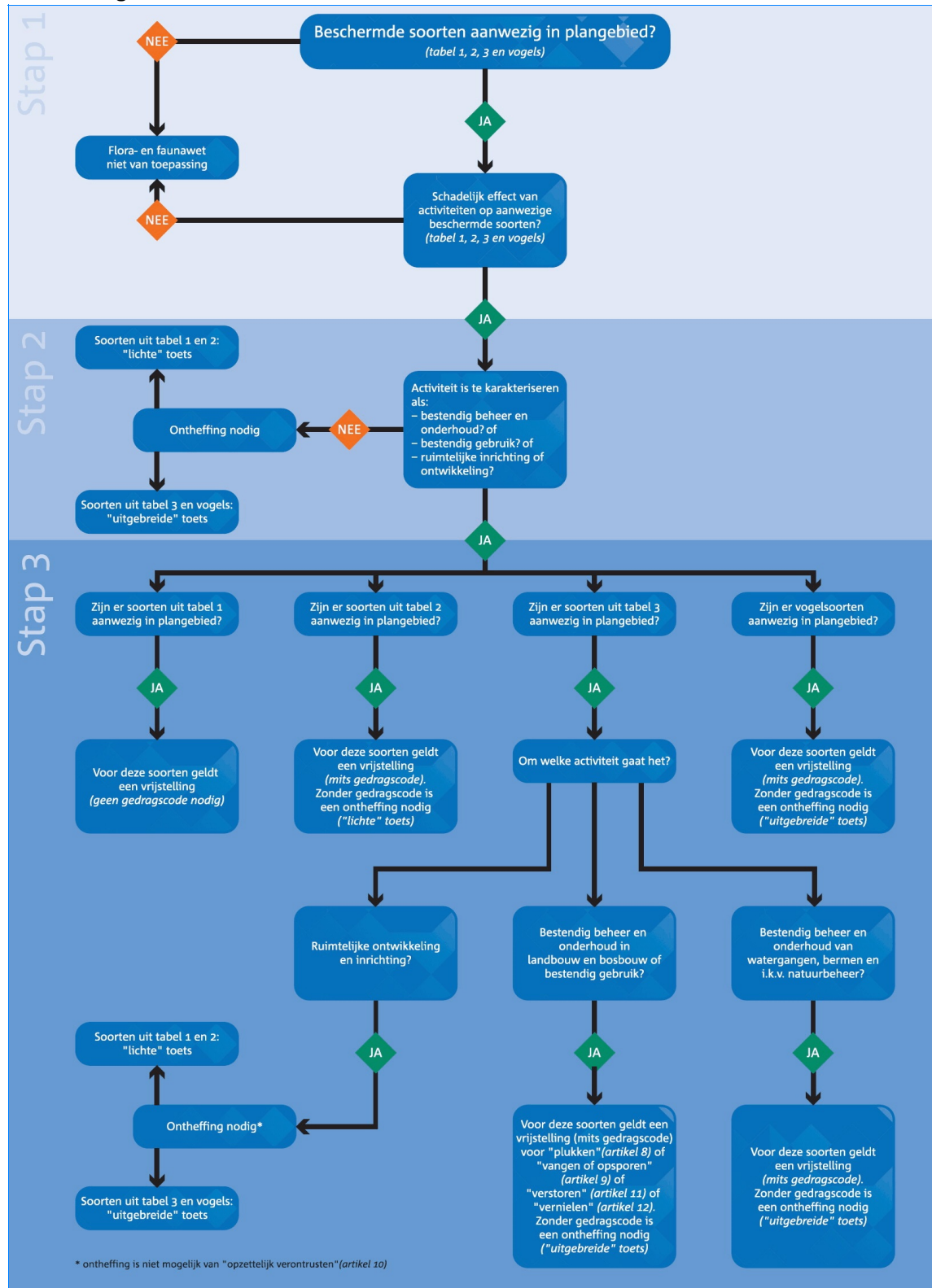
- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de FF-wet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EL&I goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3).

Toelichting tabel 3

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de FF-wet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EL&I goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de FF-wet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.
- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig.
- Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.
- Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 wordt getoetst aan drie criteria:
 - 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
 - 2) er is geen alternatief;
 - 3) doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort. Deze drie criteria vormen de zgn. uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn).

De uitgebreide toets voor ontheffingverlening geldt ook voor alle vogelsoorten.

Stroomdiagram Flora- en faunawet

(Zie ook het stroomdiagram op de volgende pagina).

Stroomdiagram voor Ruimtelijke ontwikkelingen per 26 augustus 2009

